

USPOMENE NA POČETKE "SLUŽBE BOŽJE"

S liturgijskog sastanka u Splitu godine 1954. *Središte liturgijskog apostolata* zamolio je Predsjedništvo biskupskih konferencija da bi imenovalo odbor, koji bi se brinuo za liturgijsku obnovu na teritoriju cijele ondašnje države. Na zasjedanju Poslovnog odbora Episkopata u listopadu 1955. imenovan je *Interdijecezanski liturgijski odbor* (ILO). Uz predsjednika dr. F. Šepera bilo je još 11 članova, među njima i dr. fra Jure Radić. Godine 1959. ILO je pokrenuo liturgijsko pastoralni časopis "Služba Božja" a urednik je postao dr. fra Jure Radić. Sâm je često isticao da je to prihvatio na molbu Odbora, a posebno na inzistiranje nadbiskupa Pušića.

Prvi broj se pojavio za došašće 1960 / 61. godine. Uz dr. fra Juru Radića, rektora Framnjevačke visoke bogoslovije u Makarskoj, za slovenski jezik urednik je bio dr. Jože Pogačnik, a kada je on imenovan ljubljanskim nadbiskupom zamijenili su ga dr. France Rozman pa dr. Marijan Smolik.¹ Nastao je problem oko naziva lista. Članovi su odbora iz Zagreba predlagali da bude "Božja služba". Fra Jure se priklonio mišljenju jezikoslovca dr. fra Stanka Petrova da je bolje da bude "Služba Božja"

Tada sam bio na službi u Splitu. Došao mi je fra Jure da se posavjetuje o ostvarenju izdavanja liturgijskoga lista. ILO mu nije mogao dati ni jednoga novčića. A trebalo je stvoriti novac za papir, matrice te naći ciklostil i radnu snagu. Zamolio me za pomoć. Pristao sam. Odmah sam mu dao matrice da na njih napiše sve što misli da treba ući u prvi broj, a ja ću sve ostalo urediti.

U nadi da nađem neki zaostali klišej od "Nove revije", sutra sam pošao u Šibenik. Naime poslije Prvoga svjetskog rata naša je Provincija imala vlastitu tiskaru u Šibeniku "Kačić", koja je 1945. oduzeta i prenesena u Crnu Goru. Nisam se prevario. U jednom starom sanduku u potkrovlju samostana sv. Lovre našao sam dosta materijala pa sam to iskoristio u šest prvih brojeva prvoga godišta 1960/61. Da bi list imao barem korice u liturgijskoj boji svetih vremenâ, pošao sam kod direktora pogona "Slobodna Dalmacija". Tamo sam izložio što želim: tiskati naslovnu stranicu i to na papiru različitih boja za svih šest brojeva po nekoliko stotina primjeraka. Saslušao me i, ne samo da je rekao da se to ne može, nego se počeo sa mnom izrugivati. Molio sam barem da mi proda papir boje koju trebam. Uvidjevši da se ponešto razumijem u tiskarski posao, počeo me nagovarati da dođem raditi u tiskaru.

¹ Usp. Dr. O. Jure Radić, *Liturgijska obnova u Hrvatskoj*, str. 121 - 123.

Srećom sam našao čovjeka koji je to bio voljan učiniti, naravno uz veliki rizik. Imao je tiskarki stroj za izradu formulara, pozivnica i sličnih stvarčica. Radnja je bila u malom prostoru 4 x 6 m nedaleko našeg samostana u Slavićevoj ulici u Splitu (nasuprot današnjem velikom parkiralištu). Donio sam klišeje, tekst i otiskali smo prve korice. Budući da nitko nije protestirao, tiskali smo i daljnjih pet brojeva. Fra Jure bi donio iz Makarske napisane matrice, a ja bih dalje sâm obavljao sav posao oko tiskanja, uvezivanja i obrezivanja. Slali smo većinom iz Splita, a određeni dio fra Jure bi odnio u Makarsku.

Pojava jedne takove revije, za ono doba jedinstvene, bila je prava senzacija. Posebno za svećenike i redovnike kojima je prvotno bio namijenjen, ali i za laike. Još više što se tiskalo dvojezično u nakladi od 1500 - 2000 primjeraka. Moram priznati da je jedini nedostatak, a to su i mnogi rekli, bio ciklostilsko umnožavanje, jer tekst nije bio na svim stranicama ravnomjerno otisnut, i to je stvaralo teškoću kod čitanja. Razlog je tome bio što matrice nisu jednako bile probušene kod tipkanja i što sam radio u hladnoj sobi pa se mastilo nije moglo ravnomjerno razlijevati.

Radio sam preko svake norme: kapelan u župi Gospe od Zdravlja, kateheta sa šest sati vjeronauka tjedno, plus prvopričesnici kojih je bilo oko 200, zamjena župnika jer sam bio jedini kapelan, ured, crkva, i još župnik u župi Brštanovo u koju sam putovao iz Splita jer je u župskoj kući u Brštanovu bio mjesni odbor. Nisam imao osobno prevozno sredstvo, već redovitu autobusnu liniju samo do Lećavice. Pomagao sam u provincijalnom uredu pa sam imao ciklostil na raspolganje. Zbog toga sam tiskanje i ostale poslove oko lista morao obavljati uglavnom noću. Po fra Jurinjoj zamolbi morao sam se snalaziti za potrebni novac. U župskoj kasi Brštanova tada je bilo oko 40 000 dinara i sve sam ih uložio u list. To mi je poslije fra Jure uredno nadoknadio.

Kad su ondašnje jugoslavenske vlasti vidjele da list nema ništa političkoga niti da je namijenjen širokim masama već samo crkvenim krugovima, došao je povjerenik državne vlasti (B. M), poznanik fra Jurin i rekao mu: "Fra Jure, slijedeću godinu daj list u pravu štampu, ja ti garantiram da te nitko neće smetati!". Tako je došlo do štampanja II. godišta u tiskari u Đakovu.

Samo prva dva broja drugog godišta tiskana su u "Tipografiji" Đakovo. Ostali brojevi toga godišta i slijedeća tri godišta u "Slobodnoj Dalmaciji" Split, a svi ostali brojevi u tiskari "Franjo Kluz" u Omišu. Izdavač je prvih devet godina bio Interdijecezanski liturgijski odbor, a od 1970. godine Franjevačka visoka bogoslovija u Makarskoj. Pretplatnici su prvih godina bili približno: jedna trećina iz Hrvatske, jedna trećina iz Slovenije, i jedna trećina iz ostalih ondašnjih republika.

Fra Jure je bio urednik od I - XIII godišta uključivo. Kroz to vrijeme napisao je oko stotinjak članaka, uvodnika, a i dužih rasprava. Jezik mu je bio tečan, stil jezgrovit i jasan. Rado se izražavao kratko i jezgrovito. Nije volio polemiku a poštivao je tuđe mišljenje. Stoga je napisao: "Nema u tome nimalo sumnje da nijedan naš časopis nije objavio tokliko članaka s kojima se Uredništvo nije slagalo, koliko ih je objavila 'Služba Božja'. Ako nešto nismo

objavili, bilo je to prije svega što smo smatrali da stvar nije za javnost. Mnogo toga nam se može prigovoriti, ali ni u kojem slučaju ne to da nismo htjeli donijeti i protivna mišljenja.“²

Svoja mišljenja o primjeni liturgijske obnove, osobito upozoravajući na nastranosti i uvođenja protiv pozitivnih zakona, kao i na neukusne samovoljene novotarije, neažurnosti onih koji su pozvani da na to paze i sami dadu primjer, iznosio je smjelo i otvoreno, ali ipak s mnogo takta. Sve više je uviđao da ljudi rade samovoljno a ne proučavaju zakone da bi po njima radili, već svašta rade pozivajući se na Koncil ili liturgičare pripisujući im da su tako tumačili, opravdavajući svoje nastrane postupke.

Držeći se poslovice: “Ne koristi slijepcu namigivati ni gluhu šaptati”, došao je do zaključka da je svoje učinio i da je bolje prepustiti drugima uređivanje. Na svršetku XIII. godišta SB piše: “Na poticaj pokojnog nadbiskupa Pušića pred četrnaest godina vrlo rado sam prihvatio pokretanje i uređivanje liturgijsko-pastoralnog časopisa ‘Služba Božja’. U početku sam ovaj posao obavljao s velikim oduševljenjem. Poteškoće su malo po malo smanjivale moju upornost, dok konačno nije došla takva situacija da se moram od ove službe povući i uredništvo prepustiti drugome.”³

I dalje, sve do smrti, ostao je suradnik. Pišući “In memoriam” liturgičaru J. A. Jungmannu citirao je Jungmanova učenika J. Wackersa koji je napisao o svom učitelju: “Vrlo teško je podnosio tu zloupotrebu slobode. Radi toga su zadnje godine njegova života bile zasjenjene dubokom žalošću”. Tome je fra Jure nadodao vrlo zornu usporedbu “Pred kratko vrijeme obaviještena je svjetska javnost o ozbiljnoj opasnosti da će pojedinci u SAD moći naskoro privatno proizvoditi atomsku bombu u ‘kućnoj radinosti’ i tako ozbiljno ugroziti društveni poredak. Nažalost, pojedinci već mogu bez velikih poteškoća samovoljno kroititi liturgijske zakone i oblikovati liturgiju u ‘kućnoj radinosti’”⁴

SB je u prvim godištimama smatrana najprogresivnijim listom kod nas. Radi toga je bila optuživana nekoliko puta i kod najviših crkvenih foruma. U zadnjim godištimama bilo je dosta prigovora da je mnogo konzervativna i da sporo ide naprijed. Čini se da je spontanost bilo glavno obilježje svega pisanja u SB. Samo za nekoliko članaka uredništvo je molilo pisce da ih napišu, a sve je ostalo napisano spontano. Objavljeno je mnogo članaka s kojim se uredništvo nije slagalo. U jednom dopisu 1975. g. izražena je pohvala: “Vaš je list posve neinstrumentalizirana tribina u ovoj instrumentaliziranoj i manipuliranoj crkvenoj obnovi u Hrvatskoj!”⁵ To svakako ide na čast prvom uredniku i onima koji su s njime dijelili porođajne boli prvoga vjerskoga lista na hrvatskome jeziku koji se pojavio nakon Drugoga svjetskog rata u Hrvatskoj.

Fra Nikola Radić

² SB. God XIII (1973). br. 1, str. 49.

³ SB. God. XIII. (1973). br. 3 - 6. str. 288.

⁴ SB. God. XV. (1975). br. 2. str. 169.

⁵ SB. God. XIV (1974). br. 1. str. 1.